

OKUL YÖNETİCİLERİNİN EPİSTEMOLOJİK İNANÇLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

ANALYZING EPISTEMOLOGICAL BELIEFS OF SCHOOL PRINCIPLES IN TERMS OF
VARIOUS FACTORS

Taha Yasin AKYILDIZ¹

Burhan AKPUNAR²

Öz

Bu çalışmanın amacı, okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Çalışma, Şanlıurfa il ve ilçelerindeki kamuya ait okullarda 2017-2018 Öğretim Yılında görev yapan 151 okul yöneticisi üzerinde yürütülmüştür. Veriler, Epistemolojik İnanç Ölçeği ve araştırmacılar tarafından geliştirilen Bilgi Formu ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde yüzde alma, frekans, ortalama, standart sapma, bağımsız gruplar “t” testi ve Anova gibi betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır

Çalışmada ulaşılan sonuçlar şöyledir: Epistemolojik inançların bilginin nesneliliği ve kesinliği ile bilginin kaynağı boyutlarında, kadın okul yöneticileri, erkeklere göre daha geleneksel epistemolojik inançlara sahiptirler. Ancak bilginin değişebilirliği boyutunda erkek öğretmenler daha gelişmiş epistemolojik inançlara sahiptirler. Lisans mezunu okul yöneticileri, lisansüstü mezunlarına göre daha nesnel epistemolojik inançlara sahiptirler. Okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarında, branş, kıdem ve kadru durumu (asaleten ve vekaleten) değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Okul müdürleri, bilimsel bilginin oluşturulmasında akıl yürütme ve bilginin değişebilirliği boyutlarında, müdür yardımcılara göre daha gelişmiş epistemolojik inançlara sahiptirler. Görev yapılan okul türüne göre, ilkökul yöneticileri, ortaokul yöneticilerine göre daha nesnel epistemolojik algıya sahiptirler.

Anahtar Kelimeler: Epistemoloji, Epistemolojik inançlar, Okul yönetimi, Okul yöneticisi.

Abstract

The aim of this study is to analyze the epistemological beliefs of school principals in terms of various factors. The study was carried out at ministry schools in Şanlıurfa province and its districts on school principals during 2017-2018 education years. Data was collected by means of epistemological belief scale and information sheet developed by researchers. In the scope of analyzing data, descriptive statistical techniques such as percentage, frequency, mean, standard deviation, independent groups, t- test and ANOVA were utilized.

According to results obtained through study, female school principals are of more traditional beliefs than male principals when it comes to objectivity, certainty and source of epistemological information. However, male teachers have far more sophisticated epistemological belief regarding the uniformity of information level. Bachelor's degree school principals are of more objective epistemological belief when compared to graduate school principals. There are no meaningful differences in the epistemological belief of principals as to various factors such as their branch, length of service and staff (principal or agent). School principals are of more sophisticated beliefs in building information than vice principals as to reasoning and interchangeability of information. According to type of school, primary school principals are of more objective epistemological perception than secondary school principals.

Keywords: Epistemology, Epistemological beliefs, School management, School principal.

¹ Harran Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Öğrencisi, Şanlıurfa, tya346@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5321-1368>

² Prof. Dr. Harran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Şanlıurfa, bakpinar23@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3509-0475>

1. GİRİŞ

Öğrenci ve öğretmen başta olmak üzere, öğretim sürecinin tüm aktörleri gibi okul yöneticileri de, bilgi ve bilme olgusu ile yakından ilişkilidir. Çünkü okul yöneticilerinin bilginin doğası, kaynakları, kapsamı, elde edilmesine dair inanç ve kabulleri anlamındaki epistemolojik inançları, onların yönetim politikalarını doğrudan ilgilendirir. Okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarla ilişkisi, en uygun öğrenci-bilgi etkileşimini sağlayacak yönetim politikalarını uygulamak sorumluluğu noktasında düğümlenir (Terzi, Şahan, Çelik ve Zöğ, 2015: 346). Buna, okul yöneticilerinin, bir anlamda bilgi ve bilme planı olan öğretim programlarının doğasına uygun olarak uygulanması ve dolayısıyla da başarıya ulaşmasındaki rolleri de eklenebilir. Zira her biri birer öğretim lideri olan okul yöneticilerinin, öğretim programlarının uygulanmasında yönetsel ve karar alma bakımından ciddi sorumlulukları vardır.

Bununla birlikte epistemolojik inançlar; bireylerin; bilginin ne olduğu konusundaki fikri, bilme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili öznel inançlarıdır (Taşkın, 2012: 275). Etimolojik açıdan epistemoloji kavramı, Yunanca “epistēmē” (bilgi) ve “logos” (kuram/bilim) sözcüklerinin bir araya gelmesinden oluşmuştur (Çüçen, 2003: 3). Felsefenin bilgi ile uğraşan dalı anlamında epistemoloji, bilgi anlamına gelen "episteme" deyişiyle, bilim anlamına gelen "logos" deyişinin birleşmesinden oluşmuştur (Külcü, 2000: 389). Epistemoloji, bilginin doğası, sınırları, güvenilirliği, geçerliliği ile elde edilme ve aktarılma biçimlerini inceleme, araştırma ve sorgulamayı konu edinen bir felsefi disiplin olarak tanımlanmaktadır (Çoğaltay, 2016: 128). Bilgi felsefesinde, bilgiye dair inanç, epistemolojik inanç olarak adlandırılır. Epistemolojik inanç, bilginin ve bilgi kazanımının doğası ile ilgili olan öznel inançları kapsamaktadır (Schommer, 1994 Akt: Danişman, 2015: 17).

Bu bağlamda okul yöneticilerinin, öğretim sürecindeki insani, mali ve fiziki kaynakları optimal verimlilikte işe koşabilmesinde epistemolojik inançlarının etkisi büyüktür. Literatürde eğitime dair inançların yönetim ve öğretim uygulamalarını etkilediği (Tunca, Alkın-Şahin ve Oğuz, 2015) ve epistemolojik inançların öğrenme ile doğrudan ve dolaylı bir ilişkisinin olduğu belirtilmektedir. Bu konuda, etkili okul yöneticilerinin, yüksek epistemolojik inanca sahip kişiler olması beklenmektedir (Hıdıroğlu ve Tanrıoğen, 2016). Nitekim insanın aldığı kararlarda ve gösterdikleri davranışların gerisinde inanç sistemlerinin olduğu (Akt: Aşut, Özbay, Akkaya ve Ertekin, 2016) şeklindeki bilgi, bu beklentinin boş olmadığını göstermektedir. Buna örnek olarak, epistemolojik inancı yüksek okul yöneticilerinin, öğretmenlerin mesleki performanslarına olumlu katkı sağlamaları (Hıdıroğlu ve Tanrıoğen, 2016) gösterilebilir. Çünkü okul yöneticilerinin yönetim politikaları, onların bilgi ve bilmeye dair inanç, tutum ve tavırlarıyla yakından ilişkilidir. Bu ilişki, etkili ve verimli eğitim için okul yönetiminde epistemolojik inançların ele alınıp çalışılması gereğini ortaya koyar. Bu gereklilik, okul yönetimi de dahil, karmaşık bir yapıya sahip olan kamu politikalarını çözümlenmek için de elzemdir. Zira okul yönetimini de içeren kamu politikalarında, politik, sosyal ve çevresel birçok parametre (Gül ve Gül, 2013: 323) yanında, yöneticilerin epistemolojik inançlarının da etkili olabileceği gözden ırak tutulmamalıdır.

İnceleme alanı bakımından epistemoloji, insan bilgisinin yapısını, imkânını, kaynağını, ölçütlerini, sınırlarını ve netliğini inceler (Akdağ, 2010: 5). Epistemolojinin genel amacı, bilimsel bilginin doğasını açıklamaya çalışmak ve bununla ilişkili olarak bilme davranışını analiz etmektir. Diğer taraftan epistemolojik inanç, geçerli güvenilir bilimsel bilginin ne olduğu, nasıl üretildiği ve nasıl paylaşıldığına ilişkin kişinin felsefi bakış açısını yansıtır (Bedel ve Çakır, 2013: 87). Epistemolojik inançlar konusunda öne çıkan isimlerden birisi olan Schommer (1993 Akt: Alpan, Erdamar ve Koç, 2014: 243), epistemolojik inançlarla ilgili beş boyut oluşturmuştur. Bunlar;

1. Bilginin kaynağına ilişkin inanç,
2. Bilginin mutlaklığına ilişkin inanç,
3. Bilginin yapısına ilişkin inanç,
4. Öğrenmenin hızına ilişkin inanç ve
5. Bilginin durağanlığına ilişkin inançtır.

Muis (2004) bunlara, insan bilgisinin sınırları, insan bilgisinin kaynakları ve insan bilgisinin doğasını eklemektedir (Akt: Danişman, 2015: 20).

1950’li yıllarda Piaget ile başlayan, 1960’lı yıllarda Perry’nin konuyu eğitim ve öğrencilere taşımasıyla (Bedel ve Çakır, 2013: 87) devam eden ve 1970’li yıllarda eğitim konuları ile ilişkisine odaklanılan (Akçay, Gezer ve Akçay, 2016) epistemolojik inançlarla ilgili dünyada ve Türkiye’de pek çok çalışma yapılmış ve yapılmaya da devam edilmektedir. Eğitim sürecinin çok farklı boyutlarıyla ilişkilendirilen bu çalışmalar, eğitimde niteliği artırmak üzere, öğretim sürecinin temel aktörlerinin özellikle duyuşsal davranışlarını analiz etmede önemli katkılar sağlamıştır. Bu çalışmalara yakından bakıldığında, örgün öğretimde öğrenme ve öğretmeye yönelik epistemolojik inançlar üzerine odaklanmış olduğu görülmektedir (Oksal, Şenşekerci ve Bilgin, 2006). Söz konusu çalışmaların daha çok öğretmenler, öğretmen adayları ve öğrencilerin epistemolojik inançlarıyla ilgili olduğu göze çarpmaktadır. Öğretim sürecinin çok önemli bir diğer aktörü olan yöneticilerin epistemolojik inançlarıyla ilgili çalışmalar ise oldukça sınırlıdır. Bu itibarla okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bu çalışma önemlidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Şanlıurfa il merkezi ve ilçelerinde bulunan kamuya ait okullarda görev yapan okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarını çeşitli değişkenlere göre incelemeyi amaçlayan bu araştırma, var olan durumu betimlemeyi amaçlayan tarama türünde bir çalışmadır. Karasar’a (2000) göre, tarama yöntemi geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Şanlıurfa il merkezi ve ilçelerinde bulunan kamuya ait okullarda 2017-2018 öğretim yılında görev yapan toplam 3373 okul müdürü ve müdür yardımcısıdır. Araştırma ölçeğini gönüllü doldurmayı kabul eden amaçlı örnekleme ile oluşturulmuş ve örneklem ise, evreni temsil niteliğine sahip toplam 151 okul yöneticisinden oluşmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada iki tür veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlardan birincisi, katılımcıların demografik bilgilerini tespit etmeyi amaçlayan ve araştırmacılar tarafından geliştirilen Bilgi Formudur. İkincisi Epistemolojik İnanç Ölçeği (EİÖ)’dir. Okul müdürü ve müdür yardımcılarında oluşan okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarını belirlemeyi amaçlayan EİÖ, Elder’in (1999) ölçeğini Türkçe’ye çevirerek, Türk kültürüne uyarlayan Acat ve diğerleri (2010) tarafından metodolojiye uygun olarak geliştirilmiştir. Ölçek; (i) Otorite ve Doğruluk, (ii) Bilgi Üretme Süreci, (iii) Bilginin Kaynağı, (iv) Akıl Yürütme ve (v) Bilginin Değişirliği adı verilen beş alt ölçekte toplanmıştır. EİÖ’e ilişkin istatistiksel veriler şöyledir: Ölçeğin beş faktördeki öz değeri 13.193 ve açıklanan varyans yüzdesi de 52.77’dir Ölçeğe ait maddelerin faktör yük değerleri ise 0.49 ile 0.76 arasında değişmektedir. Cronbach Alpha

katsayısı alt ölçeklerde 0.57 ile 0.86 arasında ve ölçeğin geneli için 0.82 olarak saptanmıştır. Ölçeklerin test-yeniden test katsayıları ise 0.374 ile 0.758 arasında saptanmıştır. Buna göre, EİÖ'nin Türkçe formu, kabul edilebilir düzeyde geçerlik göstergeleri bulunan ve yeterli güvenirlik katsayılarına sahip bir ölçme aracı olarak değerlendirilebilir. Ölçeğin toplam 25 maddesi 5'li likert olarak düzenlenmiş ve (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) kararsızım, (4) katılıyorum ve (5) Kesinlikle Katılıyorum şeklinde derecelendirilmiştir.

Bu araştırmada EİÖ ve Bilgi Formundan elde edilen veriler, SPSS 24.0 Programı aracılığıyla betimsel istatistiksel tekniklerle çözümlenmiştir. Bu çerçevede yöneticilerin demografik bilgileri “%” alma ve “f” teknikleri ile analiz edilmiştir. Yöneticilerin EİÖ'e ait puanları için “ $\bar{X}$ ” ve “ss” teknikleri; bu puanların değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla ise; parametrik dağılım gösteren maddeler için bağımsız gruplar "t" testi ve Anova (F Testi); non-parametrik dağılım gösteren maddeler için ise Mann-Whitney U(MWU) ve Kruskal-Wallis H(KWH) testleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık için $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

3. BULGULAR ve YORUMLARI

3.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları

Katılımcı okul yöneticilerinin demografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklere Göre Dağılımları

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	26	17.2
	Erkek	125	82.8
Öğrenim Durumu	Lisans	144	95.4
	Y. Lisans	7	4.6
Branş	Sözel	135	89.4
	Sayısal	16	10.6
Kıdem	1-5 Yıl	90	59.6
	6-10 Yıl	46	30.5
	11-15 Yıl	6	4.0
	16 Yıl ve üzeri	9	6.0
Görev Türü	Müdür	91	60.3
	Müdür Yardımcısı	60	39.7
Kadro Durumu	Asalet	84	55.6
	Vekalet	67	44.4
Okul Türü	İlkokul	55	36.4
	Ortaokul	67	44.4
	Lise	29	19.2
Toplam		151	100.00

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların %17.2'sinin kadın ve %82.8'inin de erkek olduğu görülmektedir. Türkiye'de 2016 yılı itibarıyla nüfusun % 49,8'i kadındır. Bunların istihdam oranı %27,5'tir. Eğitim işkolunda 2014-2015 itibarıyla okul öncesi eğitimde çalışan öğretmenlerin tamamına yakını (%94); ikokulda % 59'u, ortaokulda %54'ü ve lisede %46'sı kadındır. Buna rağmen okul müdürlerinin sadece %7,9'u kadındır (Tok ve Yalçın, 2017). Benzer bir sonuç, Boydak-Özan ve Akpınar'ın (2002) araştırmalarında da bulunmuştur. Araştırmanın bulgusunu destekleyen bu durum, Türkiye'nin kendine has sosyolojik özellikleri ile açıklanabilir. Olası bir açıklama, Türkiye'de kadınlar, iş hayatında katılmak isteseler de,

ailelerine daha fazla vakit ayırmak için ciddi zaman ayırmayı gerektiren ve sorumluluk isteyen yöneticilik görevinden feragat etmektedirler, şeklinde ifade edilebilir. Öğretmenlikte kadınların lehine olan bu durumun yöneticiliğe aynı şekilde yansımadağı görülmektedir. Öğretmenlerin yarısından fazlası kadın iken, okul müdürlerinin sadece % 7,9'u kadındır.

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan okul yöneticilerinin %95.4'ü lisans ve %4.6'sı de yüksek lisans mezunudur. Bu oranlar benzer araştırmalar (Bülbül, 2012) tarafından desteklenmektedir. Yöneticilerin %89.4'ü Sözel; %10.6'ı Sayısal alanlardaki branşlara mensuptur. Katılımcıların mesleki kıdeme göre dağılımı şu şekildedir: 1-5 Yıl %59.6, 6-10 Yıl %30.5, 11-15 Yıl %4.0 ve 16 Yıl ve üzeri %6.0. Okul yöneticilerinin çoğunlukla genç öğretmenlerden oluşması, bölgedeki hızlı öğretmen sirkülasyonu ile ilişkilendirilebilir. Oysa ki, okul yöneticisinin kendisinden beklenen görev, rol ve sorumlulukları yerine getirebilmesi için bilgi, beceri kadar birikime de sahip olması önemlidir (Okçu, 2011). Araştırmanın yürütüldüğü okullardaki yöneticilerin %60.3'ü müdür ve %39.7'si ise müdür yardımcısı olup, bunların %55.6'sı görevini asalaten ve %44.4'ü ise vekaleten yürütmektedir. Aynı konuda Tösten, Han ve Ergül'ün (2016), benzer sosyolojik ve coğrafi şartlara sahip Diyarbakır ve ilçelerinde yaptığı araştırmada vekil yöneticilerin oranını %26,7 olarak belirlemiştir. Vekil okul yöneticilerinin yüksek oranı, bölgedeki çalışma şartları ve yüksek öğretmen sirkülasyonu ile ilişkili olabilir.

3.2. Epistemolojik İnanç Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Algılarının Değişkenlere Göre İncelenmesi

3.2.1. EİÖ Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Algılarının Cinsiyete Göre Analizine Dair Bulgular ve Yorumları

Katılımcı okul yöneticilerinin cinsiyet değişkenine göre, EİÖ alt boyutlara ilişkin algılarının analiz edilmesinde bağımsız gruplar "t" testi kullanılmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Katılımcı Algılarının Cinsiyete Göre Analiz Sonuçları

Epistemolojik İnanç Ölçeği (EİÖ) Alt Boyutları	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Otorite ve Doğruluk (OD)	Kadın	26	22.12	8.16	2.354*	.020
	Erkek	125	18.17	7.70		
Bilgi Üretme Süreci (BÜS)	Kadın	26	23.04	3.36	-1.506	.134
	Erkek	125	24.45	4.51		
Bilginin Kaynağı (BİK)	Kadın	26	11.46	3.41	3.000*	.003
	Erkek	125	9.26	3.40		
Akıl Yürütme (AY)	Kadın	26	12.19	2.02	-1.973	.050
	Erkek	125	13.26	2.60		
Bilginin Değişirliği (BD)	Kadın	26	11.57	2.06	-1.775*	.001
	Erkek	125	13.35	2.58		
Toplam	Kadın	26	80.38	13.04	.761	.448
	Erkek	125	78.50	11.19		

Sd:149

Tablo 2 incelendiğinde, okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının cinsiyete göre, OD ($t=2.354$; $p<.05$) ve BİK ($t=3.000$; $p<.05$) boyutlarında kadın yöneticilerin lehine; BD ($t=-1.775$; $p<.05$) alt boyutunda ise, erkek yöneticilerinin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre, kadın yöneticilerde nesnel bilgi inancı, erkeklerden daha fazladır. Bu bağlamda kadın yöneticilerin, epistemolojik olarak bilimsel bilgi ve bunun kaynağı boyutlarında Pozitivist bir algıya sahip oldukları söylenebilir. Belenky, Clinchy, Goldberger

ve Tarule'un (1986, Akt: Hıdıroğlu, 2016), kadınların bilme yollarına dair çalışmaları dikkate alındığında, epistemolojik inançlar bakımından erkek ve kadınların ayrışması beklenebilir. Buna rağmen literatürde epistemolojik inançlarda cinsiyetin etkili olmadığı (Koç ve Memduhoğlu, 2017; Ekinci ve Tican, 2017; Izgar ve Dilmaç, 2008) kadar cinsiyetin etkili olduğunu bulan (Biçer, Er ve Özel, 2013; Aydemir, Aydemir ve Boz, 2013) çalışmalar yer almaktadır. Buradaki farklılığın kültürel kaynaklı olabileceği (Reybold, 2002 Akt: Demir ve Akınoğlu, 2010) belirtilmektedir.

3.2.2. EİÖ Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Algılarının Öğrenim Durumu Göre Analizine Dair Bulgular ve Yorumları

Tablo 3: Katılımcı Algılarının Öğrenim Durumuna Göre Analiz Sonuçları

Epistemolojik İnanç Ölçeği (EİÖ) Alt Boyutları	Görev Durumu	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Otorite ve Doğruluk (OD)	Lisans	144	18.60	7.84	-1.730	.086
	Y.Lisans	7	23.86	7.97		
Bilgi Üretme Süreci (BÜS)	Lisans	144	24.44	4.21	3.146*	.002
	Y.Lisans	7	19.29	4.75		
Bilginin Kaynağı (BİK)	Lisans	144	9.58	3.51	-1.055	.293
	Y.Lisans	7	11.00	2.83		
Akıl Yürütme (AY)	Lisans	144	13.19	2.52	2.404*	.017
	Y.Lisans	7	10.86	2.04		
Bilginin Değişirliği (BD)	Lisans	144	13.15	2.56	.879	.081
	Y.Lisans	7	12.86	2.27		
Toplam	Lisans	144	78.97	11.48	.697	.487
	Y.Lisans	7	75.86	12.52		

Sd:149

Tablo 3 incelendiğinde, okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının öğrenim durumuna göre, BÜS ($t=3.146$; $p<.05$) ve AY ($t=2.404$; $p<.05$) alt boyutlarında lisans mezunları lehine anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Buna göre, lisans mezunu okul yöneticileri, bilimsel bilginin oluşturulmasında deneysel temellere ve bu bilgilerde mantığın yerine, yüksek lisans mezunu okul yöneticilerinden daha fazla inanmaktadırlar. Bu bulgu, lisans mezunu okul yöneticilerinin, lisansüstü eğitim alanlara göre daha geleneksel epistemolojik inançlara sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bunun olası bir nedeni, lisans programlarında epistemolojiye dair derslerin olmaması olabilir. Diğer bir olasılık da, lisansüstü eğitim alan yöneticilerin, epistemoloji dahil daha kapsamlı ve derin bilgilere sahip olması olabilir. Zira epistemolojik inanışları belirleyen birçok etmen arasında eğitimin de olduğu bilinmektedir. Lisans mezunu yöneticilerin geleneksel epistemolojik algıları, eğitimde nitelik, verimlilik ve etkililik için eksiklik sayılabilir. Çünkü gelişmiş epistemolojik inançlara sahip olanların, eğitimin yararına daha çok inandığı ve daha karmaşık, derin ve çok yönlü düşünceler oluşturabildikleri belirtilmektedir (Deryakulu ve Büyüköztürk, 2005 Akt: İçen, İlğan ve Göker, 2013).

3. 2. 3. EİÖ Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Algılarının Branşa Göre Analizine Dair Bulgular ve Yorumları

Tablo 4: Katılımcı Algılarının Branş Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Epistemolojik İnanç Ölçeği (EİÖ) Alt Boyutları	Görev Durumu	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Otorite ve Doğruluk (OD)	Sözel	135	19.21	8.01	1.669	.097
	Sayısal	16	15.75	6.26		
Bilgi Üretme Süreci (BÜS)	Sözel	135	24.04	4.52	-1.381	.169
	Sayısal	16	25.63	2.16		
Bilginin Kaynağı (BİK)	Sözel	135	9.60	3.57	-.433	.666
	Sayısal	16	10.00	2.73		
Akıl Yürütme (AY)	Sözel	135	12.99	2.62	-1.221	.224
	Sayısal	16	13.81	1.60		
Bilginin Değişirliği (BD)	Sözel	135	12.95	2.66	-1.465	.145
	Sayısal	16	13.94	1.53		
Toplam	Sözel	135	78.79	11.86	-.111	.911
	Sayısal	16	79.12	8.197		

Sd:149

Tablo 4 incelendiğinde, okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının, her alt boyut itibarıyla da anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Buna göre, okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının sahip oldukları öğretmenlik branşlarından etkilenmediği söylenebilir. Ancak literatürde (Erdamar ve Alpan, 2011) öğrenim görülen alan, dolayısıyla branşın epistemolojik inançları etkileyen etmenler arasında olduğu yer almaktadır. Örnek olarak Terzi, Şahan, Çelik, Zöğ (2015), araştırmalarında sosyal alanlardaki öğretmen adaylarının “öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna” ve “tek bir doğrunun var olduğuna” yönelik inançlarının, fen bölümlerinde eğitim alan öğretmen adaylarından daha fazla gelişmiş olduğunu belirlemişlerdir. Buna rağmen, öğretmen inançlarının, büyük ölçüde öğretmen eğitimi programlarına kayıt olmadan önce oluştuğu ve bu inançların değiştirilmesinin çok zor olduğu (Pajares, 1992 Akt: Bıkmaz, 2017) da literatürde yer almaktadır. Bunun anlamı, branş oluşmadan önce öğretmenlerin, dolayısıyla bu kaynaktan sağlanan okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının önce oluştuğu, dolayısıyla da branştan etkilenmemesinin beklenen bir sonuç olduğudur. Konunun bütün boyutlarıyla anlaşılabilmesi için daha detaylı ve derin çalışmalara ihtiyaç vardır.

3. 2. 4. EİÖ Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Algılarının Görev yapılan Kıdeme Göre Analizine Dair Bulgular ve Yorumları

Çalışmaya katılan yöneticilerin kıdem değişkenine göre, EİÖ alt boyutlara ilişkin algılarının analiz edilmesinde Anova testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Katılımcı Algılarının Kıdem Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

		Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalama sı	F	p
OD	Gruplar arası	249.746	3	83.249	1.344	.262
	Gruplar içi	9105.750	147	61.944		
	Toplam	9355.497	150			
BÜS	Gruplar arası	103.212	3	34.404	1.839	.143
	Gruplar içi	2749.424	147	18.704		
	Toplam	2852.636	150			

BIK	Gruplar arası	49.243	3	16.414	1.359	.258
	Gruplar içi	1775.445	147	12.078		
	Toplam	1824.689	150			
AY	Gruplar arası	41.698	3	13.899	2.199	.091
	Gruplar içi	929.349	147	6.322		
	Toplam	971.046	150			
BD	Gruplar arası	48.725	3	16.242	2.508	.061
	Gruplar içi	951.950	147	6.476		
	Toplam	1000.675	150			
Toplam	Gruplar arası	89.728	3	29.909	.222	.881
	Gruplar içi	19762.444	147	134.438		
	Toplam	19852.172	150			

Tablo 4 incelendiğinde, EİÖ ölçeğinin tüm alt boyutunda, okul yöneticileri arasında kıdem değişkenine göre anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir. Buna göre, okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının kıdemlerinden etkilenmediği söylenebilir. Literatürde epistemolojik inançlar ile kıdem arasında anlamlı farklılık olduğunu belirleyen çalışmalar olduğu gibi bunun tersi bulgulara ulaşan araştırmalar da (Özdemir, 2013) vardır. Örnek olarak, İçen (2012) yaptığı araştırmada, yaşlı öğretmenlerin genç öğretmenlere göre daha sofistike epistemolojik inançlar taşıdıkları sonucuna ulaşmıştır (Akt: Murat, Radmart ve Yıldırım, 2015).

3. 2. 5. EİÖ Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Algılarının Görev Türüne Göre Analizine Dair Bulgular ve Yorumları

Tablo 5: Katılımcı Algılarının Görev Türüne Göre Analiz Sonuçları

Epistemolojik İnanç Ölçeği (EİÖ) Alt Boyutları	Görev Durumu	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Otorite ve Doğruluk (OD)	Müdür	91	18.54	7.98	-.591	.555
	M.Yrd	60	19.32	7.81		
Bilgi Üretme Süreci (BÜS)	Müdür	91	24.71	4.44	1.779	.077
	M.Yrd	60	23.43	4.15		
Bilginin Kaynağı (BİK)	Müdür	91	9.45	3.50	-.832	.407
	M.Yrd	60	9.93	3.47		
Akıl Yürütme (AY)	Müdür	91	13.44	2.50	2.168*	.032
	M.Yrd	60	12.53	2.54		
Bilginin Değişirliği (BD)	Müdür	91	13.42	2.51	2.203*	.029
	M.Yrd	60	12.48	2.61		
Toplam	Müdür	91	79.56	11.61	.972	.332
	M.Yrd	60	77.70	11.34		

Sd:149

Tablo 5 incelendiğinde, okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının, görev türüne göre, AY (t=2.168; p<.05) ve BD (t=2.203; p<.05) boyutlarında okul müdürleri lehine anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Buna göre, okul müdürleri, bilimsel bilginin oluşturulmasında ön bilgilerin, mantığın ve bilimsel merakın önemine ve bununla birlikte, bilimsel bilginin kesin olmadığına, müdür yardımcılara göre daha fazla inanmaktadırlar. Bu bulgular, okul müdürlerinin söz konusu iki boyut itibarıyla, müdür yardımlarından daha gelişmiş epistemolojik inançlara sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bunun olası birçok nedeni olabilir. Bunlardan birisi, okul yönetiminde müdürlerin daha çok inisiyatif alması sebebiyle, bilgi dahil eğitim-öğretim değişkenlerine daha fazla duyarlı olmaları olabilir. Zira

aksine bilgiler olsa da, epistemolojik inançların dikkat, duyarlılık ve eğitimle geliştirilebilir olduğu belirtilmektedir. Okul müdürlerinin AY ve BD alt boyutlarında nispeten daha gelişmiş epistemolojik inançlara sahip olmaları, iki boyutla ilgili olarak öğretmenleri daha iyi anlamalarını sağlayabilir ki, bu durum yönetimde çok önemli olan iletişim bakımından büyük önem arz eder. Zira gelişmemiş epistemolojik inançlara sahip yöneticilerin, eğitim-öğretim sürecinde öğretmenleri yanlış ve yetersiz olarak değerlendirme (Kösemen ve Şahin, 2014) olasılığı bulunmaktadır.

3. 2. 6. EİÖ Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Algılarının Kadro Durumuna Göre Analizine Dair Bulgular ve Yorumları

Tablo 6: Katılımcı Algılarının Kadro Durumuna Göre Analiz Sonuçları

Epistemolojik İnanç Ölçeği (EİÖ) Alt Boyutları	Görev Durumu	N	$\bar{X}$	ss	t	p
Otorite ve Doğruluk (OD)	Asalet	84	18.62	7.92	-.397	.692
	Vekalet	67	19.13	7.92		
Bilgi Üretme Süreci (BÜS)	Asalet	84	24.55	4.12	1.081	.282
	Vekalet	67	23.78	4.64		
Bilginin Kaynağı (BİK)	Asalet	84	9.79	3.46	.564	.574
	Vekalet	67	9.46	3.54		
Akıl Yürütme (AY)	Asalet	84	13.25	2.41	.922	.358
	Vekalet	67	12.87	2.70		
Bilginin Değişirliği (BD)	Asalet	84	13.24	2.47	1.022	.309
	Vekalet	67	12.81	2.72		
Toplam	Asalet	84	79.44	11.14	.740	.461
	Vekalet	67	78.04	11.98		

Sd:149

Tablo 6 incelendiğinde, okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının kadro durumuna göre, OD, BÜS, BİK, AY ve BD alt boyutlarında, görev durumu değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Buna göre, okul yöneticilerinin görevlerini, asaleten veya vekâleten sürdürmelerinin epistemolojik inançlarına etkisi olmadığı söylenebilir. Vekâleten görev yapan okul yöneticilerinin, kuruma (okula) aidiyetinin daha düşük olması beklentisinden hareketle, kurumsal aidiyetin epistemolojik inançları etkilemediği yorumu yapılabilir. Ancak araştırmalarda aidiyetin sosyal, ekonomik ve kültürel doyum ile ilgili olduğu (Polat, 2007), dolayısıyla vekâleten görev yapan okul yöneticilerinin gerekli sosyal ve ekonomik imkânlar verildiğinde gerekli doyuma ulaşacağı söylenebilir.

3. 2. 7. EİÖ Alt Boyutlarına Yönelik Katılımcı Algılarının Okul Türüne Göre Analizine Dair Bulgular ve Yorumları

Çalışmada, yöneticilerin görev yapılan okul türü değişkenine göre, EİÖ alt boyutlara ilişkin algılarının analiz edilmesinde Anova testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 7’te sunulmuştur.

Tablo 7: Katılımcı Algılarının Okul Türü Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

		Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalama sı	F	p
OD	Gruplar arası	711.088	2	355.544	6.087*	.003
	Gruplar içi	8644.409	148	58.408		
	Toplam	9355.497	150			

BÜS	Gruplar arası	46.080	2	23.040	1.215	.300
	Gruplar içi	2806.555	148	18.963		
	Toplam	2852.636	150			
BIK	Gruplar arası	59.802	2	29.901	2.507	.085
	Gruplar içi	1764.887	148	11.925		
	Toplam	1824.689	150			
AY	Gruplar arası	47.985	2	23.993	3.847*	.024
	Gruplar içi	923.061	148	6.237		
	Toplam	971.046	150			
BD	Gruplar arası	40.649	2	20.324	3.133	.051
	Gruplar içi	960.027	148	6.487		
	Toplam	1000.675	150			
Toplam	Gruplar arası	234.281	2	117.140	.884	.415
	Gruplar içi	19617.891	148	132.553		
	Toplam	19582.172	150			

Tablo 7'e göre, EİÖ ölçeğinin OD alt boyutunda, okul yöneticileri arasında görev yapılan okul türü değişkenine göre anlamlı fark vardır ($F=6.087$; $p<.05$). Yapılan scheffe testi bu farkın ilköğretim yöneticileri ile ortaokul yöneticileri arasında olduğunu göstermiştir. Buna göre, ilköğretim yöneticileri ($x_1=20.80$), “bilimsel bilginin bireyin dışında yer aldığı ve bilginin kesin olduğuna” ortaokul yöneticilerine göre ($x_2=16.42$) daha fazla inanmaktadırlar. İlkokul yöneticilerinin bilginin otorite ve doğruluk boyutunda daha nesnel bir algıya sahip olmalarının muhtemel bir nedeni olarak, bu okul kademesindeki branş sayısının az olması olabilir. Zira epistemolojik inançlarla ilgili yapılan çalışmalarda, bu inançların değişmez olmadığı ve branş, kültür, aile yapısı, sosyo-ekonomik durum, uyruk, teknolojiyi kullanma gibi bazı faktörler tarafından etkilendiği sonucuna ulaşılmaktadır (Kaya ve Ekiçi, 2017).

EİÖ ölçeğinin AY alt boyutunda, okul yöneticileri arasında okul türü değişkenine göre anlamlı fark vardır ($F=3.847$; $p<.05$). Yapılan scheffe testi bu farkında ortaokul yöneticileri ile lise yöneticileri arasında olduğunu göstermiştir. Buna göre, ortaokul yöneticileri ($x_2=13.69$), bilimsel bilginin oluşturulmasında ön bilgilerin, mantığın ve bilimsel merakın önemli olduğuna lise yöneticilerine göre ($x_3=12.31$) daha fazla inanmaktadır. Yöneticiler arasındaki bu epistemolojik algı farklılığının olası bir nedeni, ortaokul yöneticilerinin daha gelişmiş epistemolojik inançlara sahip olmaları olabilir. Diğer bir olasılık ise ortaokul ile lise arasındaki kademe farklılığı olabilir, zira farklı kademelerde öğrenim gören öğrenciler (Gürsoy, Erol ve Akbay, 2015) ile bu kademelerde görev yapan öğretmenlerin (Kervan, 2017) epistemolojik açıdan farklılaşabildiği bilinmektedir. Okul yöneticilerinin de öğretmenler arasından seçildiği hatırlandığında, bu olasılık güçlenmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretim sürecinin *bilgi* olgusuyla olan yakın ilişkisinden dolayı, eğitimde epistemolojik inançlar üzerinde birçok çalışma yapılmıştır. Ancak bu çalışmalar çoğunlukla öğretmen ve öğrenci inançları üzerine odaklanmış, sürecin önemli bir aktörü olan okul yöneticileri ile ilgili çalışmalar sınırlı kalmıştır. Oysa en uygun öğrenme ortamının hazırlanması noktasında okul yöneticilerinin epistemolojik inançları kritik öneme sahiptir. Bu itibarla, okul yöneticilerinin epistemolojik inançları üzerinde yapılan çalışmalar önem arz etmektedir.

Tarama modelinde yürütülen ve amacı, okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesini olan bu çalışmada ulaşılan sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

Okul yöneticilerinin epistemolojik inançları cinsiyet değişkeni açısından analiz edildiğinde, kadın yöneticilerin, bilginin nesnelliği ve kesinliği ile bilginin kaynağı boyutlarında, erkeklere göre daha geleneksel epistemolojik inançlara sahip olduğu belirlenmiştir. Kadın yöneticilerin söz konusu iki boyutta geleneksel epistemolojik inançlara sahip olmaları, İlerlemeci felsefe ve Yapılandırmacı paradigmaya dayalı öğretim programlarının uygulanmasında eksiklik kabul edilebilir. Zira gelişmemiş epistemolojik inançlara sahip olanlar, bilginin uzman tarafından oluşturulup öğrencilere aktarılması gerekir (Alpan, Erdamar ve Koç, 2014). Aksine MEB'in 2004 yılı sonrası uygulamaya koyduğu İlerlemeci felsefe ve Yapılandırmacı paradigmaya dayalı öğretim programlarının bilgi anlayışı, ağırlıklı olarak öznel bilgi kabulüdür. Kadın yöneticilerin nesnel bilgi algısında, ülkemizde öznel bilgiyi önceleyen İlerlemeci ve Yapılandırmacı öğretim programlarına rağmen, merkezi sınavlardaki nesnel bilgi ağırlığı olabilir. Çalışmada, bilginin kesin olmayan doğası (bilginin değişebilirliği) ile ilgili boyutta, erkek öğretmenlerin, kadınlara göre daha gelişmiş epistemolojik inançlara sahip oldukları belirlenmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan erkek okul yöneticilerinin, bilginin mutlak ve evrensel olduğu inancından ziyade, bilginin bağlamsal ve değişebilir olduğuna daha çok inandıkları sonucu çıkarılabilir. Bu durum, bilginin kesinliğini reddeden kuantum ve postmodern paradigmaları önceleyen İlerlemeci felsefe ve Yapılandırmacı öğretim programlarının doğasına uygun olarak uygulanabilmesi açısından önemlidir. Bu itibarla okul yöneticilerinin mevcut öğretim programlarının epistemolojik temelleri hakkında eğitilmelerinde yarar vardır. Zira eğitim, epistemolojik inançların oluşum ve gelişimini etkiler (Oksal, Şenşekerci, Bilgin, 2006).

Çalışmada, lisans mezunu okul yöneticilerinin, bilimsel bilginin oluşturulmasında, deneysel temel ile mantık-merakın yeri olduğunda, lisansüstü okul yöneticilerinden daha fazla inandıkları saptanmıştır. Buradan hareketle, lisans mezunu okul yöneticilerinin, lisansüstü okul yöneticilerine göre daha geleneksel epistemolojik inançlara sahip oldukları sonucu çıkarılabilir. Çünkü Newton paradigmasına dayalı kartezyen geleneksel paradigma, deneysel yolların dışındaki bilgiyi kabul etmemekte ve eğitimden dışlamaktadır. Uzun yıllar süren bu dışlamanın maliyeti, salt zihinsel olarak desteklenen öğrencilerin duyuşsal açıdan zayıf kalması ve bütünlüklü bir kişilik geliştirememeleridir. Dolayısıyla epistemolojik inançlar konusunda okul yöneticileri eğitilmeli ve bunlar için lisansüstü eğitim fırsatları artırılmalıdır. Çünkü epistemolojik inançların, zor görevler karşısında yılmama ve güdülenme ile ilişkili olduğu belirlenmiştir (Erdamar ve Alpan, 2015).

Çalışmada, okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının mensup oldukları branştan etkilenmediği belirlenmiştir. Ancak literatürde branşın epistemolojik inançları etkilediğine dair birçok araştırma sonucunu (Sadık ve Çam, 2015) yer almaktadır. Literatürle desteklenmeyen bu araştırma bulgusu için çalışmaya katılan okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının üniversite eğitimden önce oluştuğu olasılığı düşünülebilir. Benzer durum mesleki kıdem değişkeni için de geçerlidir. Nitekim çalışmaya katılan okul yöneticilerinin epistemolojik inançlarının kıdemlerinden etkilenmediği belirlenmiştir. Ancak bu konuda literatürde, kıdemin epistemolojik inançları etkilediği (Aypay, 2011) kadar etkilemediğini gösteren çalışmalar da vardır.

Okullarda yönetim görevi, müdür ve müdür yardımcısı olmak üzere iki tür başlık altında toplanabilir. Çalışmada, epistemolojik inançların söz konusu görev türünden etkilenip etkilenmediği konusunda, okul müdürlerinin bilimsel bilginin oluşturulmasında akıl yürütme ve bilginin değişebilirliğine, müdür yardımcılarında daha fazla inandıkları belirlenmiştir. Çalışmada bu bulgular, okul müdürlerinin söz konusu iki boyut itibarıyla, müdür yardımcılarında daha gelişmiş epistemolojik inançlara sahip oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Bunun olası birçok nedeni olarak da, müdürlerin öğretim sürecinde daha çok inisiyatif almalarının, onlarda konuyla ilgili farkındalığı arttırması olasılığı zikredilmiştir.

Türkiye’de, okul yönetiminde asaleten veya vekâleten olmak üzere ikili bir kadro durumu mevcuttur. Çalışmada bu değişkenin yöneticilerin epistemolojik inançlarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak görev yapılan okul türünün yöneticilerin epistemolojik inançlarını etkilediği belirlenmiştir. Görev yapılan okul türü konusunda, ilkökul yöneticileri, bilimsel bilginin bireyin dışında yer aldığı ve bilginin kesin olduğuna ortaokul yöneticilerine göre daha fazla inanmaktadırlar. Buradan, ilkökul yöneticilerinin, ortaokul yöneticilerine göre daha nesnel bir epistemolojik algıya sahip oldukları sonucu çıkarılabilir. Oysa mevcut öğretim programlarının doğası gereği henüz olgusal bilgileri öğrenme aşamasında olan ilkökul sürecinde, yöneticilerin nesnel bilgiden ziyade öznel bilgi kabulüne sahip olmaları beklenir. Dolayısıyla öğretmen yetiştiren eğitim fakültesi ve fen-edebiyat fakültesi programlarına epistemoloji ile ilgili derslerin eklenmesinde yarar vardır. Zira ilkökul dahil tüm kademelerdeki okul yöneticileri buralardan mezun olan öğretmenler arasından seçilmekte veya atanmaktadır. Çalışmada, ortaokul yöneticilerinin, bilimsel bilginin oluşturulmasında ön bilgilerin, mantığın ve bilimsel merakın önemli olduğuna, lise yöneticilerine göre daha fazla inandıkları saptanmıştır.

KAYNAKÇA

- Acat, M. B., Tüken, G. ve Karadağ, E. (2010). Bilimsel Epistemolojik İnançlar Ölçeği: Türk Kültürüne Uyarlama, Dil Geçerliği ve Faktör Yapısının İncelenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7(4), 67-89
- Akçay, B., Gezer, S. ve Akçay, H. (2016). Öğretmen Adayları İçin Epistemolojik İnançlar Ölçeği Uyarlama Çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1514-1536.
- Akdağ, M. (2010). Gazali’de Bilgi Problemi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri İslam Felsefesi Bilim Dalı.
- Alpan, G. B., Erdamar ve G. Koç, (2014). Uygulama Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançlarının Karşılaştırılması. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 241-257.
- Aşut, N., Özbay, H.E., Akkaya, G. & Ertekin, P. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimlerine İlişkin Başarılarının Olası Bilimsel Epistemolojik Yordayıcılarının İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 157-168.
- Aypay, (2011). Epistemolojik İnançlar Ölçeğinin Türkiye Uyarlaması ve Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançlarının İncelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (1), 1-15.
- Aydemir, N., Aydemir, M. ve Boz, Y. (2013). Lise Öğrencilerinin Epistemolojik İnançları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(4), 1305-1316.
- Bedel, E. F. ve Çakır, M. (2013). Okulöncesi ve Biyoloji Öğretmen Adaylarında Bilişüstü Farkındalık ve Epistemolojik İnançların İncelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 37, 84-98.
- Bıkmaz, F. (2017). Öğretmen Adaylarının Öğretme-Öğrenme Anlayışları ve Bilimsel Epistemolojik İnançlarının Araştırılması: Boylamsal Bir Çalışma. *Eğitim ve Bilim*, 42 (189), 183-196.

- Biçer, B., Er, H. ve Özel, A. (2013). Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançları ve Benimsedikleri Eğitim Felsefeleri Arasındaki İlişki. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9 (3), 229-242.
- Boydak-Özan, M. ve Akpınar, B. (2002). Okul Yönetiminde Kadın Yöneticilerin Başarısı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 219-234.
- Bülbül, T. (2012). Okul Yöneticilerinin Yenilik Yönetimine İlişkin Yeterlik İnançları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 45-68.
- Çoğaltay, N. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri Dersinin Öğretmen Adaylarının Bilimsel Epistemolojik İnançları ve Bilimsel Araştırmalara Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkisi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2), 125-140.
- Çuçen, A. K. (2003). Bilgi Kuramına Giriş. *Bilimname*, II (2), 3-12.
- Danişman, Ş.(2015). Sınıf Öğretmenlerinin Matematiğe ve Öğretmenliğe İlişkin İnançlarının Etkileşimi ve Bu İnançların Öğrencilerin Matematik Başarısına Etkisi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Demir, S. ve Akinoğlu, O. (2010). Epistemolojik İnanışlar ve Öğretme Öğrenme Süreçleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 32, 75-93.
- Ekinci, N. ve Tican, C. (2017). Sınıf Öğretmenlerin Epistemolojik İnançları ve Düşünme Becerilerinin Öğretimine Yönelik Sınıf İçi Uygulamaları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6 (3), 1747-1773.
- Erdamar, K. G. ve Alpan, B. G. (2011). Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançları. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6, (4), 2689-2698.
- Erdamar, G. ve Alpan, G. (2015). Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançlarının ve Problem Çözme Yeteneklerinin Gelişimi: Boylamsal Bir Çalışma. *Third International Congress on Curriculum and Instruction*. 22-24 Ekim 2015 Çukurova Üniversitesi.
- Gül, Z. ve Gül, S. K. (2013). Siyaset Bilimi Perspektifinden Kamu Politikaları: Epistemolojik Ve Ontolojik Değerlendirmeler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46),323-336.
- Gürsoy, V.G.B., Erol, O. ve Akbay, T. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Bilimsel Epistemolojik İnançlarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 1 -28.
- Hıdıroğlu, Ö. Y. ve Tanrıoğren, A. (2016). Etkili Okul Yöneticisinin Epistemolojik İnançları ve Bu İnançların Öğretmenlerin Mesleki Performansına Etkisine İlişkin Öğretmen Algıları. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 19, 17-38.
- Izgar, H. ve Dilmaç, B.(2008). Yönetici Adayı Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları ve Epistemolojik İnançlarının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 20, 437-446.
- İçen, M., İlğan, A. ve Göker, H. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançlarının Analizi. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 1 (2), 2-11
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, E. ve Ekiçi, M. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Epistemolojik İnançları ve Öğretim Stillerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 16 (2), 782-813.

- Kervan, S. (2017). Çokkültürlü Eğitime Yönelik Tutumları İle Epistemolojik İnançları ve Öğretim Yaklaşımları Arasındaki İlişki. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koç, S. ve Memduhoğlu, H.B. (2017). Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançları: Bir Karma Yöntem Çalışma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(60), 119-134.
- Kösemen, S. ve Şahin, A. (2014). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Epistemolojik İnançlar Bağlamında Değerlendirilmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(1), 279-296.
- Külcü, Ö. (2000).Kuramsal Bilginin Oluşumu ve Toplumsal Bilgiye Dönüşümünde Epistemoloji Bilgi Hizmetleri İlişkisi I. *Türk Kütüphaneciliği*, 14 (4), 386-411.
- Murat, M., Radmart, S. ve Yıldırım, G. (2015). Epistemolojik İnanç Ölçeğine Göre İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Resmi Müfredata İlişkin Görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (4), 312-322.
- Sadıç, A. ve Çam, A.(2015). 8.Sınıf Öğrencilerinin Epistemolojik İnançları ile PISA Başarıları ve Fen ve Teknoloji Okuryazarlığı. *Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(5),18-49.
- Okçu, V. (2011). Türkiye'de Okul Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Ve Atanmasına İlişkin Mevcut Durum, Beklentiler ve Öneriler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 244-266.
- Oksal, A., Şenşekerci, E. ve Bilgin, A. (2006). Merkezi Epistemolojik İnançlar Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIX (2), 371-381.
- Özdemir, İ. (2013). İlköğretim İkinci Kademe Öğretmenlerinin Epistemolojik İnançları İle Yapılandırmacı Yaklaşım Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Polat, S. (2007). Eğitim Politikalarının Sosyal Adalet Açısından Sonuçları Konusunda Yönetici ve Öğretmen Görüşleri. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
- Taşkın, Ş. Ç. (2012). Epistemolojik İnançlar: Öğretmen Adaylarının Öğrenme Yaklaşımlarını Yordayıcı Bir Değişken. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (19), 273-285.
- Terzi, A. R., Şahan, H.H., Çelik, H. ve Zöğ, H. (2015). Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançları İle Eleştirel Pedagoji İlkeleri Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 344-356.
- Tok, T. N. ve Yalçın, N. (2017). Okul Yöneticileri Gözünden Kadın Okul Yöneticileri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 353-366.
- Tösten, R., Han, B. ve Ergül, H. F. (2016). Diyarbakır'daki Kamu Okullarının Yönetim Sorunları. *EKEV Akademi Dergisi*,20(65), 433-450.
- Tunca, N., Alkın-Şahin, S. ve Oğuz, A. (2015). Öğretmenlerin Eğitim İnançları ile Meslekî Değerleri Arasındaki İlişki. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi* 2015, 5 (1), 11-47.